

De Koude Oorlog

1945

Jalta conferentie

Van 4 tot 11 februari 1945 vindt er in Jalta een conferentie plaats tussen de drie leiders van de geallieerde machten, president Delano Roosevelt, Prime Minister Winston Churchill en Premier Josef Stalin, over de verdeling van Europa na de Tweede Wereldoorlog.

Tijdens deze conferentie werd de kiem gelegd voor de Koude Oorlog de wapenwedloop tussen het Warschaupact en de NAVO met als leidend land de Verenigde Staten.

De Koude Oorlog

1946

Het IJzeren gordijn

Op 5 maart 1946 geeft Winston Churchill een speech op het Westminster College in Fulton, Missouri, waarbij hij de ontstane situatie tussen Oost en West vergelijkt met een IJzeren Gordijn dat is neergedaald in Europa, waarbij de landen in Centraal- en Oost-Europa onder de invloedssfeer

van Moskou verkeren, en waar in het westen de uitdaging is om het communisme buiten de deur te houden.

De Koude Oorlog

1947

Truman Doctrine

President Harry S. Truman hield op 12 maart 1947 in het Amerikaans Congres een historische rede waarin hij hulp beloofde aan alle landen die zich door de communistische expansie bedreigd voelden. Voortaan bestonden er twee werelden: de 'vrije wereld' en het communisme, oftewel de Eerste wereld en Tweede wereld. Deze rede wordt wel beschouwd als het begin van de Koude Oorlog tussen de voormalige bondgenoten tegen Nazi-Duitsland.

Een directe praktische consequentie was de financiële hulp aan Griekenland, waar een linkse, communistische, coup op de loer lag, en

Turkije, waar de Russen invloed op wilden uitoefenen.

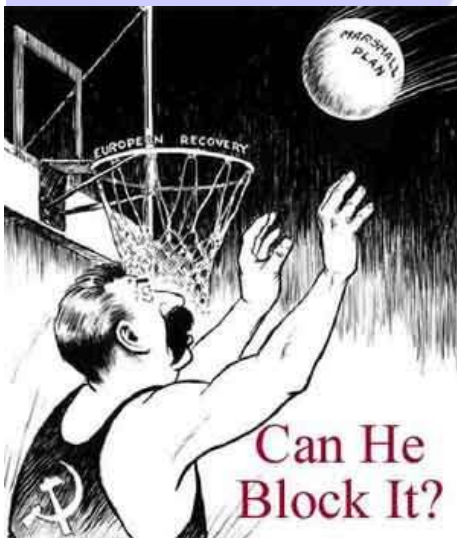
Gevolgen van deze doctrine zijn bijvoorbeeld de Koreaanse oorlog en de oorlog in Vietnam.

De Koude Oorlog

1947

Marshall plan

In juni 1947 bracht generaal George Marshall een bezoek aan Europa om de situatie in ogenschouw te nemen. Hij verklaarde dat Europa zeer arm was, en dat hij bang was dat de landen zich naar het communisme zouden keren. Om dit tij te keren

stelde hij voor 17

miljard dollar hulp aan Europa te geven.

Deze hulp werd grotendeels gegeven in de vorm van geld, goederen, grondstoffen en levensmiddelen.

Mede door het Marshall plan kon de industrie zich weer opbouwen en was Duitsland in staat de Reichsmark te vervangen door de Duitse mark.

De Koude Oorlog

1948

Berlijnse blokkade

Vanaf 24 juni 1948 blokkeerde de Russen alle goederen die vanuit West-Duitsland naar de westerse sectoren van Berlijn werden getransporteerd en sloten de elektriciteit af. Hierdoor werden ongeveer 2,5 miljoen Berlijners bedreigd. De blokkade duurde 320 dagen.

Tijdens de blokkade werd een grote luchtbrug opgezet om alsnog voedsel, voorraden en brandstof de stad in te krijgen.

In totaal werden 200.000 vluchten gemaakt, waarbij 13.000 ton aan voorraden per

dag de stad werden ingevlogen. Totaal is ruim 1,5 miljoen ton overgevlogen.

Op 12 mei 1949 werd de blokkade beëindigd.

De Koude Oorlog

1949

Ratificatie NAVO

Op 4 april 1949 tekenden 12 landen in Washington een verdrag tot samenwerking op militair gebied, waarmee de NAVO (Noord Atlantische Verdrags Organisatie) feitelijk is komen te bestaan.

Het Noord-Atlantisch Verdrag is een militair verdrag dat wederzijdse verdediging en samenwerking van de legers van de westerse landen regelt, aanvankelijk vooral als tegenkracht tegen de communistische landen in het Oostblok. Die vormden op hun beurt in 1955 het Warschaupact.

De kern van het verdrag staat in artikel 5, dat stelt dat in geval van een aanval op een van de staten, deze door de andere zal worden opgevat als een aanval op allemaal en dat alle landen zullen meehelpen (samenwerken) om de aanvaller af te weren.

De Koude Oorlog

1955

Oprichting Warschaupact

Het verdrag werd op 14 mei 1955 in de Poolse hoofdstad Warschau ondertekend door de Sovjet-Unie, Albanië, Bulgarije, Roemenië, de DDR, Hongarije, Polen en Tsjecho-Slowakije.

Daarmee waren, op een na, alle communistische staten in Oost-Europa lid. Alleen Joegoslavië bleef erbuiten.

De leden van het Pact beloofden om elkaar te verdedigen indien een of meerdere leden werden aangevallen. Het verdrag beweerde ook dat de relaties tussen de ondertekenden gebaseerd waren op onderlinge onafhankelijkheid en respect voor nationale soevereiniteit.

Later zou echter anders blijken uit de interventies in Hongarije en Tsjecho-Slowakije.

De Koude Oorlog

1960

U-2 neergeschoten

Op 1 mei 1960 wordt door de Sovjet-Unie een U-2 spionagevliegtuig neergeschoten boven haar eigen grondgebied. Dit toestel, opgestegen vanaf Peshawar in Pakistan en bestuurd door Gary Powers, is eigendom van de CIA en vloog spionagemissies onder het mom van meteorologische vluchten.

Deze missies waren al vanaf 1956 een doorn in het oog van de Sovjets, en op 1 mei lukte het voor de eerste keer er een neer te halen met de nieuwe SA-2 raket. Het toestel werd niet vernietigd en kwam grotendeels intact neer in de buurt van Sverdlovsk.

Powers werd gevangengenomen en uitgebreid verhoord. Hij werd veroordeeld tot 3 jaar gevangenisstraf te volgen door 7 jaar zware arbeid in een werkkamp.

Op 10 februari 1961 werd Powers, samen met een Amerikaanse student geruild tegen de Sovjet KGB Kolonel Vilyam Fisher in Berlijn

De Koude Oorlog

1961

Varkens baai invasie

De Invasie in de Varkensbaai op Cuba is de mislukte invasie in Cuba door Cubaanse ballingen in april 1961, gesteund door de Amerikaanse CIA.

De invasie had het doel het communistische bewind onder Fidel Castro omver te werpen. De aanval werd echter

afgeslagen en Cuba bleef communistisch.

Met mislukken van de invasie werd veroorzaakt doordat president Kennedy weigerde openlijk betrokkenheid bij de plannen te tonen. Zo zouden oorspronkelijk eerst bombardementen plaats vinden op vliegbases in Cuba om een cruciaal luchtoverwicht te krijgen.

Van het 1300 man sterke invasieleger werden 90 man gedood en 1189 gevangen genomen.

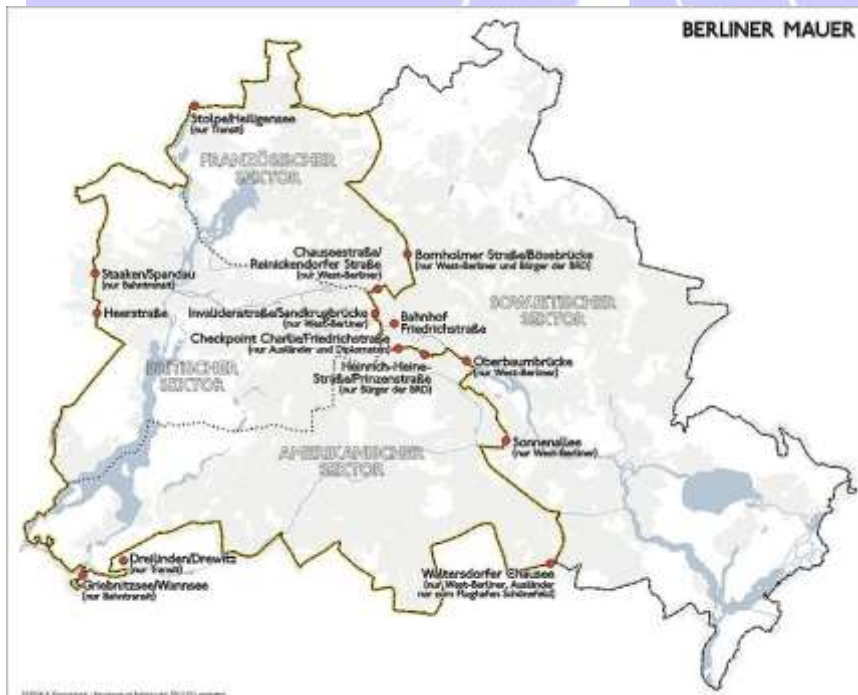

De Koude Oorlog

1961

Berlijnse muur

Nadat al eerder de grens tussen West en Oost-Duitsland met prikkeldraad en machinegeweerposten werd gesloten werd in

1961 door
Walter Ulbricht
en de
Sovjetleider
Nikita
Chroesjtsjov
besloten een
einde te maken
aan de leegloop.
In de nacht van
12 op 13

augustus werd begonnen met de bouw van de Berlijnse Muur.

Bundesarchiv, B 140, Bild 101P7905-001
Foto: 9. Aug. 1961, 1960

In enkele weken tijd
werd een
zwaarbewaakte
betonnen hindernis
opgeworpen rondom
West-Berlijn. De
Muur werd door de

De Koude Oorlog

Oost-Duitse grenspolitie zwaar bewaakt maar er werden in de Muur op zeven plaatsen doorgangsposten opengelaten om toch verkeer tussen de twee stadsdelen mogelijk te maken. Ook bleef het mogelijk om tussen West-Duitsland en West-Berlijn te reizen via corridors in Oost-Duitsland.

Voor 1961 hebben 2,75 miljoen mensen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om van Oost naar West te verhuizen, ondanks pogingen van de DDR om dit tegen te gaan.

Tussen 1961 en 1981 zijn er toch nog 37.800 gelukke pogingen geweest om de Muur van oost naar west over te steken, ten koste van ca. 200 doden.

In november 1989 werd de muur door de burgers van Berlijn (en vele anderen) afgebroken, en gingen de grenzen tussen de stadsdelen weer open.

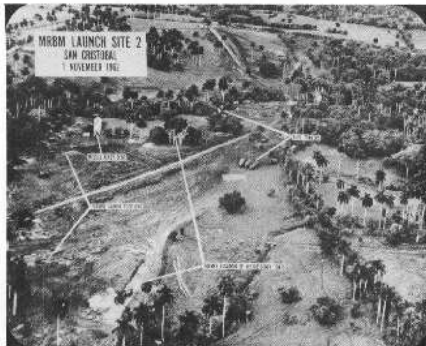

De Koude Oorlog

1963

Cuba crisis

De Cubacrisis was de toestand van een dreigende atoomoorlog tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie in oktober 1962, als gevolg van het uit de hand lopen van hun conflict over Cuba.

The same U-2 photography which discovered the offensive missile sites in Cuba also revealed them being dismantled.

Het eiland was na een zevenjarige guerrilla in 1959 communistisch geworden onder Fidel Castro, en had zich na de mislukte invasie in de Varkensbaai tot de Sovjet-Unie gewend om militaire bijstand. Deze bijstand werd verleend in de vorm

van kernraketten die opgesteld werden op Cuba, om zo direct de Verenigde Staten aan te kunnen vallen. Deze raketten werden door U-2 vliegtuigen ontdekt.

Besloten werd om Cuba in quarantaine te houden, en alle militaire goederen naar Cuba tegen te houden. Schepen die al onderweg waren naar Cuba met kernraketten keerden weer terug naar de Sovjet-Unie

Achteraf bleek deze week het gevaarlijkste ogenblik te zijn geweest in de Koude Oorlog. De dreiging van een atoomoorlog was niet langer denkbeeldig.

De Koude Oorlog

1968

Praagse Lente

De Praagse Lente (Pražské jaro) is de naam die men geeft aan de periode in de Tsjechoslowaakse geschiedenis van januari 1968 tot 20 augustus 1968, toen Alexander Dubček het communistische Tsjechoslowakije een meer gematigde koers uitstuurde.

Aan deze periode werd abrupt een einde gemaakt door de andere vijf leden van het Warschaupact, onder leiding van de USSR met de inval van hun troepen op 20 augustus 1968.

De Sovjet-Unie vreesde dat de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije een domino-effect zouden hebben in de andere lidstaten van het Warschaupact. Mede daarom wilde Brezjnev ingrijpen in Tsjechoslowakije, maar hij was bang dat een inval een reactie van het westen zou uitlokken. Daarom vergewiste hij zich er eerst van dat hij geen militair antwoord van het westen hoefde te verwachten. Toen hij zich daarvan verzekerd voelde startte hij met de invasie van Tsjechoslowakije. In de nacht van 20 op 21 augustus 1968 reden Russische tanks Praag binnen. De operatie kreeg de codenaam 'Operatie Donau' mee.

Bijna alle hervormingen werden teruggedraaid. De onrust en ontevredenheid groeide weer in het land, tegelijk met de opstanden. Dit kwam tot een hoogtepunt toen op 16 januari 1969 de student Jan Palach zichzelf in brand stak op het Wenceslasplein in Praag uit protest tegen de teruggedraaide hervormingen. Drie dagen later overleed hij aan zijn verwondingen. Er zouden nog een tiental mensen zijn voorbeeld volgen.

De Koude Oorlog

1972

SALT I akkoord getekend

In 1963 kwam er een beperkt kernstopverdrag tot stand. Hierin stond dat men geen kernproeven meer mocht doen bovengronds, ondergronds mocht wel. Maar Frankrijk en China tekende dit verdrag niet. Na moeizame onderhandelingen werd op 1 juli 1969 een non-proliferatieverdrag (NPV) getekend. Dit had ten doel om verdere verspreiding van kernwapens tegen te gaan. Dit verdrag werd door het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie ondertekend. Later werden dit er meer. Het NPV trad in werking begin 1970 en had veel succes omdat het Internationaal Atoom Energie Agentschap de bevoegdheid had om landen te controleren. Toch deed India in 1974 zijn eerste kernproef.

Tijdens de totstandkoming van het NPV zegden de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten toe te gaan onderhandelen over hun strategische wapens. Dit leidde in 1972 en 1979 tot een tweetal SALT-verdragen. SALT staat voor: Strategic Arms Limitation Talks.

SALT 1: deze besprekingen waren al begonnen in 1969 en resulteerden in 1972 in het SALT 1 verdrag. Dit was geldig voor de komende 5 jaar en er stonden afspraken in over het aantal lanceerraketten dat zou worden bevroren. Dit verdrag werd gecombineerd met het ABM-verdrag (anti-ballistic missiles). Dit ging er over dat zowel de Verenigde Staten als de Sovjet-Unie over 2 raketafweersystemen mochten beschikken. In 1974 werd dit er één.

SALT 2: was een verlenging van SALT 1 maar er werden wel enkele dingen toegevoegd zoals: gelijk aantal platforms, bommen enz.

De Koude Oorlog

1979

START akkoord getekend

Dit verdrag werd gesloten op 18 juni 1979, maar werd niet bekrachtigd omdat de Sovjet-Unie zich ging inmengen in Afghanistan. Toch hielden beide landen zich aan de afspraken.

Na SALT 2 kwam START (getekend in 1991): Strategic Arms Reduction Treaty gaat over het daadwerkelijk verminderen van het aantal strategische kernwapens tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie.

Besprekingen zijn begonnen in 1982. Het was een vervolg op de SALT onderhandelingen. Er werd behalve over het verminderen van kernwapens ook onderhandeld over het aantal kernladingen per raket.

Later werd er ook nog een START 2 getekend; in dit verdrag stonden nog meer afspraken over het verminderen van kernwapens.

Ondanks het feit dat beide verdragen zijn verlengd in 1996 heeft het echter niet verhinderd dat andere landen zoals Pakistan en India verder gingen met het testen en ontwikkelen van kernwapens. Maar ze gaven wel allebei te kennen dat ze de wapens niet zouden inzetten in een militair gevecht.

De Koude Oorlog

1981

SDI

Strategic Defense Initiative is het streven van de toenmalige president van de Verenigde Staten Ronald Reagan om te komen tot een raketschild in de ruimte, waarbij ballistische raketten van de Sovjet-Unie buiten de dampkring vernietigd konden worden. Door het futuristische karakter wordt het project ook wel "Star Wars" genoemd.

Later is gebleken dat het SDI-project onmogelijk uitgevoerd kon worden door enorme kosten, maar de Verenigde Staten gingen door met het ontwikkelen van het project om zo de Sovjet-Unie te dwingen tot een

respons. De Sovjet-Unie zou dan haar laatste miljarden investeren in een onmogelijk project. In de Sovjet-Unie begon inderdaad een project om haar bestaande System A-135ruimteschild rond Moskou te verbeteren, maar dit project kwam uiteindelijk min of meer stil te liggen (wel waren er in de jaren '90 en in 2004 weer testen).

Het project is in de Verenigde Staten doorgegaan onder de naam National Missile Defense en maakt deel uit van het U.S. Missile Defense System, dat raketwapens vanuit Iran en Noord-Korea tegen Europese landen en de Verenigde Staten zelf moet stoppen.

De Koude Oorlog

1985

Gorbatsjov aan de macht

Na de dood van Tsjernenko in 1985 werd Michail Gorbatsjov benoemd tot algemeen leider van het Politburo en was daarmee de nieuwe machthebber van het land

Gorbatsjov regeerde met als motto de leuzen 'economische intensivering', 'glasnost' (openheid) en 'perestrojka' (hervorming) en voerde in het buitenlands beleid 'het nieuwe denken' in. Voorzichtig liet

Gorbatsjov de teugels vieren. Vele zuiveringsronden in het partij apparaat zetten de meeste 'hardliners' buiten spel, terwijl meer hervormingsgezinden hun plaatsen innamen.

Verbaasd zagen de mensen in binnen- en buitenland eerst aarzelend een licht briesje maar binnen een paar jaar een storm van veranderingen door het gammele Sovjet-Rijk blazen.

De Koude Oorlog

1987

INF-akkoord

Het Intermediate-Range Nuclear Forces (INF)-verdrag was een overeenkomst tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Dit werd op 8 december 1987 getekend door de presidenten van de VS en de USSR, Ronald Reagan en Michail Gorbatsjov. Op 27 mei 1988 werd het verdrag geratificeerd door de senaat van de Verenigde Staten en op 1 juni van dat jaar werd het verdrag van kracht.

In het verdrag staat dat nucleaire en conventionele raketten en kruisraketten met een bereik van 500 tot 5500 kilometer vernietigd moeten worden. Op 1 juni 1991, de verstrijkingdatum van het verdrag, waren er in totaal 2692 van zulke wapens vernietigd, 846 van de Verenigde Staten en 1846 van de Sovjet-Unie. Beide landen waren in hetzelfde verdrag overeengekomen dat ze elkaars militaire installaties mochten inspecteren.

Later word een soortgelijk akkoord bereikt voor de middellange en korte afstand raketten.

De Koude Oorlog

1990

Duitsland herenigd

Door de Duitse hereniging van 1990 tot één Duitsland werd een einde gemaakt aan de periode van verdeeldheid tussen de voormalige Duitse Democratische Republiek en Bondsrepubliek West-Duitsland.

Na de omwenteling van november 1989 (Die Wende) in de DDR viel de enige bestaansreden voor dit land weg, en werd de hereniging voorbereid.

Een aantal hobbels moest nog worden genomen. Zo bestonden de spaartegoeden van Oost-Duitsers uit Oostmarken, waarvan de waarde op de valutamarkt gering was.

Ook bevond zich nog een Russische troepenmacht op Oost-Duitse bodem, en maakte Polen zich zorgen over eventuele territoriale aanspraken van dit nieuwe Duitsland op de voormalige gebieden van het Duitse Rijk in het oosten.

De problemen werden één voor één opgelost. De Oostmarken konden tegen een gunstige koers gewisseld worden, de Russen werden afgekocht en de Polen werd (nogmaals en dit keer definitief) de Oder-Neissegrens gegarandeerd. Op 3 oktober 1990 was het zover en werd de DDR door de Bondsrepubliek Duitsland geabsorbeerd.

De Koude Oorlog

1991

Warschaupact valt uiteen

De val van de muur was ook het symbool van het einde van de Koude Oorlog. De Sovjet-Unie was niet langer in staat controle uit te oefenen op de landen in Oost-Europa. De Sovjet economie zat aan de grond en de Sovjet-Unie had niet langer de mogelijkheid om op te treden tegen de roep om vrijheid en hervormingen. Daarbij kwam dat door het aantreden van Michail Gorbatsjov in 1988 werd geprobeerd om via de perestrojka de vastgelopen economie van de Sovjet-Unie te hervormen en middels de glasnost probeerde Gorbatsjov politieke openheid in de binnenlandse en buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie te bewerkstelligen. De glasnost van Gorbatsjov bracht een verdere ontspanning in de relatie tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie tot stand, maar de economische hervormingen brachten niet de gewenste opleving van de sovjet economie en liepen op den duur uit de hand.

De opheffing van de Sovjet-Unie op 26 december 1991 wordt wel gezien als het daadwerkelijke einde van de Koude Oorlog. Op die dag riep Boris Jeltsin de Russische Republiek uit en werd de president van de Sovjet-Unie, Michail Gorbatsjov, afgezet. Vervolgens verliet een groot aantal communistische landen het systeem en werden kapitalistische staten naar Westers model.

De jarenlange wapenwedloop met de Verenigde Staten en de druk om steeds meer aan defensie moeten uit te geven, ten koste van de eigen economie, heeft in belangrijke mate bijgedragen tot deze evolutie. Ook op technologisch vlak had de Sovjet-Unie een onoverbrugbare achterstand met het Westen opgelopen.